

A murit José Saramago, laureatul cu Premiul Nobel pentru Literatură

- articol apărut pe site-ul [Institutului Camões](#) –

José Saramago a încetat din viață în data de 18 iunie, la vârsta de 87 de ani, la reședința sa din insula spaniolă Lanzarote. José Saramago a fost primul laureat de limbă portugheză al premiului Nobel. Este autorul operelor „Memorialul Mânăstirii”, „Evanghelia după Isus Cristos”, „Eseu despre orbire”, „Pluta de piatră”, „Călătoria elefantului”, între altele. José de Sousa Saramago s-a născut în satul Azinhaga, municipiul Golegã, la 16 noiembrie 1922, deși înregistrat ca fiind născut în data de 18, însă înainte de a împlini vârsta de trei ani s-a mutat cu familia la Lisabona.

[Revista Camões despre José Saramago](#)

Abia când s-a înscris la școala primară, în capitală, s-a descoperit că funcționarul care l-a înregistrat adăugase pe certificatul de naștere porecla familiei, Saramago (*ridiche sălbatică*), ca fiind numele de familie, ceea ce l-a instaurat pe scriitor ca primul Saramago al familiei Meirinho Sousa.

După terminarea studiilor secundare în Lisabona, pe care nu le-a continuat din cauza dificultăților financiare, José Saramago a început să lucreze ca lăcătuș mecanic, iar apoi a trecut prin profesiile de desenator, funcționar în sănătate și asigurări sociale, editor și traducător, colaborând cu revista *Seara Nova* pe postul de critic literar și cu *Diário de Lisboa* pe postul de comentator politic (1972-73), și ca director adjunct la *Diário de Notícias* (1975).

Membru al primei conduceri a Asociației Portugheze a Scriitorilor și președintele adunării generale a Societății Portugheze de Autori între 1985 – 1994, José Saramago a trăit începând din 1976 exclusiv din munca sa literară, mai întâi ca traducător, iar apoi ca autor.

Prima sa carte, romanul „*Terra do Pecado*”, a apărut în 1947, iar apoi José Saramago nu a mai publicat nimic până în 1966, când a revenit cu „*Os Poemas Possíveis*”, cărora le-au urmat, în anii 70, „*Provavelmente Alegria*” (1970), „*Deste Mundo e do Outro*” (1971), „*A Bagagem do Viajante*” (1973), „*O Ano de 1993*” (1975), „*Manual de Pintura e Caligrafia*” (1977), „*Objecto Quase*” (1978) și „*A Noite*” (teatru, 1979), printre altele.

În anii '80 au ajuns în librării „*Levantado do Chão*” (1980), „*Que farei com este Livro?*” (teatru, 1980), „*Viagem a Portugal*” (1981), „*Memorialul Mânăstirii*” (1982), „*Anul morții lui Ricardo Reis*” (1984), „*Pluta de piatră*” (1986), „*A Segunda Vida de Francisco de Assis*” (1987) și „*Istoria asediului Lisabonei*” (1989).

„*Evanghelia după Iisus Cristos*”, cel mai polemic roman al său, a apărut în 1991, iar după doi ani apărea piesa de teatru „*In Nomine Dei*”, după ce a început publicarea volumelor „*Cadernos de Lanzarote*” (1994, *diário I*, și 1995, *diário II*), urmare a mutării lui Saramago în insula din arhipelagul Canarelor.

Aplaudatul „*Eseu despre orbire*” a fost dat la tipar în 1995, urmându-i încă două volume din „*Cadernos de Lanzarote*”, în 1996 și 1997, și noul roman „*Toate numele*”, editat de asemenea în 1997, cu un an înaintea celui de-al cincilea volum din „*Cadernos de Lanzarote*”.

După decernarea Premiului Nobel pentru Literatură în 1998, Fundația Círculo de Leitores a instituit un premiu literar bianual cu numele lui José Saramago, iar așteptările unei noi opere au crescut, până când, în anul 2000, a ajuns în librării „*Peștera*”, careia i-a urmat „*Omul duplicat*” (2002).

„*Eseu despre luciditate*”, publicat în 2004, a fost prezentat de însuși autorul său în interviul cu agenția de presă Lusa ca „o fabulă, o satiră și o tragedie” și a provocat controverse pentru faptul că a preconizat întoarcerea la votul în alb ca exprimare a nemulțumirii alegătorilor în fața Guvernului.

La vremea lansării acestui titlu, José Saramago a criticat dur democrația portugheză pentru că, în opinia lui, guvernele ar fi „comisari politici ai puterii economice” și s-a declarat împotriva monopolului mass-mediei.

Anul următor a publicat piesa de teatru „*Don Giovanni ou O Dissoluto Absolvido*”, scrisă ca fundament dramatic pentru libretul unei opere de Azio Corghi, compozitor italian, care la finalul anilor '80 a creat opera „*Blimunda*”, inspirată de personajul omonim al romanului „*Memorialul Mânăstirii*”, recurgând mai târziu la textele premiatului cu Nobel pentru Literatură pentru alte opere și cantate de-a lungul anilor '90.

În 2005, scriitorul – care spunea că el nu e un pesimist, ci „lumea e îngrozitoare” – a lansat un nou roman, „Intermitențele morții”, pe care l-a prezentat drept „o reflecție filozofică asupra vieții” și în care pune în discuție probleme precum: „Care sunt implicațiile unei vieți mai lungi? Cât timp ar ajunge să dureze bătrânețea? Cum s-ar transforma corpul omenesc? Cum s-ar plăti în acest caz pensiile?”

Opera vastă a scriitorului portughez este editată în mai bine de treizeci de țări, printre care Danemarca, Suedia, Finlanda, Ungaria, Rusia, Turcia, Albania, Slovenia, Serbia, România, Macedonia, Siria, Israel, Thailanda, Emiratele Arabe Unite, Mexic, Columbia, Argentina și Statele Unite ale Americii.

Ficțiunile lui José Saramago i-au adus Premiul Asociației Criticilor Portughezi (pentru „*A Noite*”, în 1979), Premiul Orașului Lisabona (pentru „*Levantado do Chão*”, din 1980), Premiul Literar al Municipiului Lisabona („Memorialul Mânăstirii”, 1982) și PEN Clube pentru „Memorialul Mânăstirii” și „Anul morții lui Ricardo Reis” (1984).

Aceasta din urmă i-a adus și Premiul Criticii Asociației Portugheze de Critici (1985), Premiul Dom Diniz (1986), premiul italian Grinzane-Cavour (1987) și Premiul pentru Ficțiune Străină al ziarului *The Independent* (1993).

„Evanghelia după Isus Cristos” a primit Marele Premiu pentru Roman și Nuvelă al Asociației Portugheze a Scriitorilor în 1992, în același an în care „*Levantado do Chão*” a fost premiat în Italia cu Premiul Internațional Ennio Flaiano, în timp ce „*In Nomine Dei*” a primit, în 1993, Marele Premiu de Teatru al Asociației Portugheze a Scriitorilor.

Pentru întreaga operă, Saramago a fost distins de asemenea cu Premiul Internațional Literar Mondello și Premiul Literar Brancatti (amândouă în 1992), Premiul Viața Literară al Asociației Portugheze a Scriitorilor (1993), Premiul Consagração de Carreira al Societății Portugheze a Scriitorilor și Premiul Camões (amândouă în 1995) și Premiul Național Narrativa Città di Penne, Premiul European Comunicação Jordi Xifra Heras și Premiul Nobel pentru Literatură (toate trei în 1998).

Lui José Saramago i-au fost acordate titluri de Doctor Honoris Causa de către universitățile din Évora, Torino, Sevilla și Castilla-La-Macha, Brasília și Manchester, a fost membru Honoris Causa al Institutului de Filozofie și Drept și de Studii Istorico-Politice al Universității din Pisa, membru al Academiei Universale a Culturilor (Paris) și al Parlamentului Internațional al Scriitorilor (Strasbourg) și membru corespondent al Academiei Argentinienne de Litere, pe lângă titlul de Comandor al Ordinului Militar Sant'Iago de Espada și Cavaler al Ordinului Artelor și Literelor Franceze.

Creator al unui univers foarte particularizat, câteodată plasat între real și fantastic, Saramago credea, ca și Laurence Sterne, că i se putea întâmpla să intercepteze gânduri pe care cerurile le sorteau altor oameni.